

Zespół Deficytu Natury to termin bardzo popularny w świecie naukowym, zwłaszcza jeśli chodzi o szeroko rozumianą edukację ekologiczną (w tym edukację leśną), psychologię środowiskową i zrównoważony rozwój. Wskazuje przede wszystkim na oddalenie człowieka od natury. Termin ten nie jest terminem medycznym, ale odnosi się do poważnych zmian w psychice, problemach zdrowotnych i społecznych osób w każdym wieku. Głównymi przyczynami deficytu natury w literaturze naukowej i popularnonaukowej są: wysoka urbanizacja miast, degradacja krajobrazów przyrodniczych, powszechna cyfryzacja, ograniczona aktywność na obszarach przyrodniczych, ograniczona ilość czasu wolnego wśród rodzin oraz niewystarczająca edukacja ekologiczna. Jak wynika z raportu PBS zleconego przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, w 2017 roku jedynie 19% respondentów wskazało, że raz w miesiącu odwiedza tereny leśne. Niepokojące są także dane dotyczące nieformalnej edukacji leśnej prowadzonej przez Lasy Państwowe. Doniesienia z działalności edukacyjnej Lasów Państwowych (2015-2020) wskazują na drastyczny spadek liczby uczestników po 2017 roku. Kolejnym bardzo istotnym aspektem jest fakt, że według „Forum Przeciw Depresji” na depresję choruje ponad 1,5 mln Polaków (m.in. dzieci) – to prawie tyle samo osób, ile mieszka w Warszawie. Niestety brak regularnego kontaktu z przyrodą odbija się negatywnie na naszym zdrowiu i relacjach społecznych na wielu płaszczyznach życia, w tym na podejmowanych przez nas decyzjach, także tych dotyczących środowiska.

W Polsce tematyka leśna w powiązaniu ze zdrowiem psychicznym i fizycznym czy edukacją ekologiczną nie jest omawiana i promowana tak często, jak w innych krajach. Dotychczas badania w leśnictwie opierały się głównie na badaniach jakościowych i ilościowych. Niewiele było badań z zakresu psychologii środowiskowej i dotyczyły one określenia stanu psychicznego ludzi w kontakcie z różnymi środowiskami naturalnymi. Ze względu na fakt, że obszary leśne w Polsce zajmują prawie 30% powierzchni kraju, a liczne badania naukowe z zakresu edukacji ekologicznej, leśnictwa i psychologii środowiskowej wskazują na pozytywny wpływ obszarów leśnych na kształtowanie właściwych postaw ekologicznych, leczenie zdrowia psychicznego i fizycznego i odbudowy psychologicznej, walce z depresją, otyłością i chorobami układu krążenia, poprzez tzw. kąpiele leśne, warto zastanowić się, czy obecnie mamy możliwość pomiaru poziomu deficytu przyrody u osób, które mają różne wspomnienia i doświadczenia związane z obszarami przyrodniczymi, w tym leśnymi. Celem projektu jest stworzenie Kwestionariusza Deficytu Przyrody Leśnej (FNDQ). Interdyscyplinarny zespół naukowy składający się z leśników, psychologa i pedagogów w zakresie geografii społecznej i edukacji przyrodniczej rozwiąże następujące problemy badawcze: Czy i jaki jest deficyt natury leśnej wśród Polaków (Q1)? Jakie są psychologiczne czynniki deficytu lasu (Q2)? Jakie są czynniki przyrodnicze (Q3), socjologiczne (Q4) i zdrowotne (Q5) deficytu lasów i czy FND dotyczy tylko Polaków (Q6)?

Dla pierwszej części problemu badawczego stworzony zostanie autorski kwestionariusz psychometryczny, którego zadaniem będzie zdiagnozowanie, czy polskie społeczeństwo posiada deficyt natury leśnej. Wszystkie etapy tworzenia kwestionariusza zostaną opracowane zgodnie ze standardami stosowanymi w psychologii. Ustalenie drugiego problemu badawczego będzie możliwe po przeprowadzeniu czterech testów psychometrycznych określających neurotyczność (nerwowość, niska odporność na stres) i ekstrawersję (skłonność do bycia osobą otwartą, towarzyską), odporność psychiczną, poczucie satysfakcji z życia i subiektywne poczucie szczęścia. Odpowiedzi na kolejne problemy badawcze ukażą badania ilościowe, w ramach których przeanalizujemy m.in. częstotliwość wizyt w lesie, kwestie demograficzne i zdrowotne, m.in. aktywność fizyczna, występowanie chorób przewlekłych. Dodatkowo kwestionariusz zostanie dostosowany do języka niemieckiego, aby przetestować ten problem w Austrii. Wszystkie etapy badania będą realizowane techniką CAWI (ankieta internetowa) przez profesjonalną firmę zajmującą się badaniem opinii publicznej na reprezentatywnej grupie Polaków i mieszkańców Austrii. W badaniu wezmą udział osoby dorosłe. Zaplanowane w projekcie działania mają na celu lepsze zrozumienie zachowań i potrzeb społeczeństwa w zakresie zrównoważonej turystyki i rekreacji na obszarach leśnych, usług kulturalnych, edukacji ekologicznej, zdrowia publicznego i komunikacji społecznej. Jest to niezwykle ważne, aby ustalić, czy brak kontaktu z przyrodą leśną jest przyczyną tak wielu problemów pomiędzy leśnictwem a społeczeństwem. Uzyskane wyniki pozwolą także na opracowanie programów edukacyjnych zarówno z zakresu edukacji ekologicznej, jak i zdrowia publicznego, zmierzających do lepszego zrozumienia leśnictwa oraz poprawy jakości zdrowia fizycznego i psychicznego.